

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Matteüs 5, 7
Middagdienst
H. Avondmaal

Broeders en zusters,

- 1 **Votum**
- 2 **Zegengroet**
- 3 **Zingen : Psalm 117**
- 4 **Gebed voor de opening van het Woord**
- 5 **Viering van het Heilig Avondmaal**
- 6 **Tafel klaarmaken: Zingen : Lied 360 : 1**
- 7 **Tijdens de viering : Zingen : Lied 360 : 2 en 3**
- 8 **Schriftlezing : Handelingen 6 : 8 - 15 en Handelingen 7 : 54 - 60**
- 9 **Zingen : Psalm 41 : 1 en 4**
- 10 **Tekst : Mattheüs 5 : 7**
- 11 **Prediking**
- 12 **Zingen : Psalm 111 : 2 en 3**
- 13 **Geloofsbelijdenis van Nicea**
- 14 **Zingen : Psalm 63 : 3**
- 15 **Dankzegging en gebed**
- 16 **Dienst van de offeranden**
- 17 **Slotzang : Gezang 47 : 3 en 4**
- 18 **Zegen**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Deze middag gaan we stilstaan bij de vijfde zaligspreking. De vijfde felicitatie. Een felicitatie voor mensen die barmhartig zijn. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar op mij hebben de eerste vier zaligsprekingen veel indruk gemaakt. Wat zijn deze korte kernachtige zinnen een magistrale start van het onderwijs van de Heer Jezus. Die gestopt was met het preken vanuit de synagogen en nu zijn eigen lijn uitzette. In de lijnen van

de zaligsprekingen tekent de Heer Jezus hoe een gelovig mens, hoe een leerling van Hem hoort te zijn. Daarbij zet Hij een krachtige streep door iedere vorm van oppervlakkig christen zijn. Hij zet ook een krachtige streep door iedere idee dat een mens zichzelf tegenover God kan handhaven of zichzelf zou kunnen redden. De mens is in zichzelf verloren. Hij is een zondaar en is niet in staat om zichzelf uit de put van zijn ellende te verlossen. Hij zal zich moeten laten helpen, zich moeten laten redden, wil hij toekomst hebben. In het verleden hebben theologen wel eens beweerd dat die typische Gereformeerde leer van zonden en verlossing veel meer gebaseerd is op het onderwijs van Paulus in zijn brieven, dan op het onderwijs van de Heer Jezus zelf. De zaligsprekingen van de Heer Jezus laten wel zien dat dat niet waar is. Het laat ons ook duidelijk zien dat we met de prediking niet de weg op moeten gaan van de 'feel-good' prediking. Waarin mensen vooral bevestigd worden dat ze er wel mogen zijn, maar waarin mensen niet werkelijk oog in oog komen te staan met hun eigen falen en tekort. Waarbij het evangelie dus vooral een wijze richtlijn wordt om gelukkig en blij te leven. **[De ellende vd zonde]**

Verder hebben we mogen zien dat het onderwijs van de Heer Jezus heel eerlijk is. Zijn woorden getuigen van een levenskennis en eerlijkheid die je bijna nergens tegenkomt. Hij leert ons dat we in dit leven de pijn van deze gebroken wereld niet kunnen ontlopen. Hij leert ons dat we de pijn van ons eigen tekortschieten niet mogen ontlopen. Ja, dat het nodig is dat we aanvaarden dat we tijdens dit leven honger en dorst hebben naar gerechtigheid. Dat we in dit leven niet aan het verdriet vanwege de zonden moeten proberen te ontkomen. Dat we als bedelaars onze handen moeten uitstrekken naar de HERE willen we het Koninkrijk van God binnen gaan. Dat we niet zelfs moeten vechten voor de handhaving van onze vermeende rechten, maar dat we moeten wachten tot de HERE het recht voor ons herstelt. Door een zachtmoedige levenshouding moeten we laten zien dat een heleboel dingen die voor mensen zo vreselijk belangrijk zijn, niet meer zo belangrijk zijn als je Christus hebt leren kennen. **[Eerlijk onderwijs]**

Maar ook hebben we mogen zien, en dat had misschien soms iets meer aandacht mogen hebben, hoe rijk de HERE je zegent als je de weg gaat die de Heer Jezus wijst. Want wie als een geestelijke bedelaar zijn handen uitstrekt naar God, die is burger in het Koninkrijk van de hemel. Die heeft een plek in dat heerlijke koninkrijk van God. Daar waar vrede, recht en liefde het leven bepalen. Wie treurt om zijn zonden, wordt getroost. Jezus Christus neemt deze last van de schouders en biedt uitzicht op verlossing. Ja, Hij

schenkt verlossing. Wie zachtmoedig is en niet zelfs bevecht waar hij recht om meent te hebben. Omdat hij simpelweg van mening is dat hij door zijn zonden eigenlijk nergens meer recht op heeft. Die zal het land bezit. Niet wie zich toe-eigent waar hij recht op meent te hebben, krijgt het land in bezit, maar hij die van mening is dat hij ieder recht verloren heeft en die wacht op de genade van de HERE. En wie honger en dorst heeft naar rechtvaardigheid zal uiteindelijk verzadigd worden. Nog niet helemaal in dit leven. Omdat we in dit leven aan blijven lopen tegen onze zonden, maar straks wel. En in dit leven ontvangen wel al wel de belofte en een voorproef van die verzadiging. Zoals vandaag in het brood en de wijn van het Heilig Avondmaal. Het is fantastisch zoals de Heer Jezus het leven gaat herstellen en hoeveel heerlijke vreugde mensen mogen ervaren die de weg gaan die Jezus wijst. **[Heerlijk leven]**

Wie de weg gaat die Christus wijst die ontvangt zo ontzettend veel genade en rijkdom. En ik wou dat ik andere woorden had om dit mee te zeggen. Want deze woorden zijn voor ons zo vertrouwt dat ze soms niet echt bij ons binnen komen. Maar dat maakt deze woorden niet minder waar. U en ik, we ontvangen zoveel liefde van God. U en ik we leven puur van de genade van God. Hij verdraagt ons. Ja, Hij wil zelfs voor altijd met ons verder. Wie van ons kan dat begrijpen? We hebben toekomst omdat God zijn grote hart voor ons heeft geopend. Omdat God onze ellende heeft gezien. Maar niet alleen heeft gezien, maar zich ook ons lot heeft aangetrokken. God zag onze hulpeloosheid en ons ellendig bestaan. Hij zag dat wij geen toekomst hadden en besloot om ons te helpen. Precies zoals we dat diverse malen in de Bijbel lezen. Bijvoorbeeld toen het volk Israël als slaven in Egypte leden onder de dwangarbeid, de onderdrukking en terreur. Waarbij de Egyptenaren er zelfs niet voor terugschrokken om pasgeboren jongetjes om het leven te brengen. Dat onrecht en het lijden van zijn volk kwam binnen in Gods hart en hij heeft daarop besloten zijn volk te bevrijden en de Egyptenaren te straffen voor hun wreedheid en hardheid van hart. En zo zijn we in het hart van onze tekstvers beland. Bij Gods barmhartigheid en de barmhartigheid die bij een christen hoort. **[God is barmhartig]**

De Heer Jezus begint ook deze zaligspreking met een gelukwens. Je bent een gelukkig mens, een mens die te feliciteren is als je barmhartig bent. Het is opvallend dat in deze zaligspreking niet het doen van werken van barmhartigheid centraal staat, maar de houding van de mens. Het gaat niet in de eerste plaats om wat je doet, maar om wie je bent.

Om hoe het er van binnen bij ons uitziet. Wat voor hart hebben we? Dat laat dus duidelijk zijn dat christen zijn niet het doen van bepaalde maniertjes is. Christen-zijn doordrenkt je hele doen en laten. Het christen-zijn beheerst ons leven. Wat ook wel begrijpelijk is als we bedenken dat bij een christen de Geest van God in zijn hart is komen wonen. Zoals Paulus dat zegt in Romeinen 8 : 4. 'Ons leven wordt niet langer beheerst door onze eigen natuur, maar door de Geest. Wie zich door zijn eigen natuur laat leiden is gericht op wat hij zelf wil, maar wie zich laat leiden door de Geest is gericht op wat de Geest wil.' Dat is ook het spannende van het geloof. Dat je de macht over je leven uit handen geeft en de Heilige Geest het voor het zeggen geeft. **[Barmhartigheid=houding]**

Wat is nu barmhartigheid? In de Catechismus wordt in Zondag 4 een soort tegenstelling gemaakt tussen rechtvaardigheid en barmhartigheid. Op het antwoord dat Gods rechtvaardigheid vraagt dat onze zonden gestraft worden, wordt gevraagd hoe het dan zit met Gods barmhartigheid. Mensen ervaren nog wel eens tegenstelling tussen die twee. Iemand die zich aan de wet en aan afspraken houdt en dus ook straft als dat op zijn plaats is, kan gemakkelijk als een onbarmhartig iemand gezien worden. Iemand die dan niet zo moeilijk doet wordt dan 'barmhartig' genoemd. Onze tijd leert wel dat het niet barmhartig is als je je kinderen niet leert dan verkeerd gedrag gevolgen heeft. Want zulke kinderen leren niet verantwoordelijkheid te dragen voor hun daden. Iets waar ze dan misschien thuis wel mee wegekomen, maar in de samenleving niet. Zulke kinderen worden feitelijk niet volwassen. Hoe onbarmhartig kun je zijn? Barmhartigheid en rechtvaardigheid zijn niet in tegenspraak met elkaar. Genade en barmhartigheid zijn dus ook niet hetzelfde. In een bepaalde situatie kan genade wel voortkomen uit barmhartigheid, maar ze zijn niet gelijk aan elkaar. Je zou kunnen zeggen dat genade vooral verband houdt met de mens in zijn zonde. Barmhartigheid heeft vooral betrekking op de mens in zijn ellende. De barmhartigheid let dus vooral op de gevolgen van de zonde en probeert wat te doen aan de ellende die er het gevolg van is. Bij barmhartigheid komt dus het lijden van de ander binnen in je hart en vervolgens probeer je dat lijden te verlichten. **[Genade en barmhartigheid]**

Ik heb vorige week gezegd dat deze wereld in geestelijk opzicht een woestijn is. En dat lijkt me heel Bijbels. De Bijbel gebruikt zelfs nog wel sterkere beelden. Maar er is wel meer te zeggen. Want in die woestijn is God aanwezig met zijn barmhartigheid. Met zijn liefde en genade. In die woestijn stroomt de bron van Gods liefde rijkelijk en al wie

bij God zijn dorst wil lessen is van harte welkom. En het mooie is dat wij mensen ook zo'n bron van liefde en barmhartigheid mogen zijn. Ja, de HERE vraagt dat zelfs van ons. U en ik wij kunnen dus geestelijk water laten vloeien in de geestelijke woestijn van deze wereld. Door ons over te geven aan de Heilige Geest en Hem te vragen ons hart te openen voor onze naaste in zijn nood. *[Barmhartigheid brengt leven]*

Nu denken wij bij barmhartigheid al gauw aan allerlei liefdadigheidswerk. Het werk van het Rode Kruis, Artsen zonder Grenzen, de Verre Naasten en zo zou ik nog wel even door kunnen gaan. Zulk werk is een teken van barmhartigheid. Heel bekend is natuurlijk de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Een man die zich het lijden aantrok van een Jood die in elkaar was geslagen en beroofd. Anderen hadden hem ook zien liggen. Want ze verlieten hun pad en gingen om hem heen. De Samaritaan liet het lijden van de man in zijn hart toe en kwam in actie. Met het doel het lijden van de man te verlichten. Maar barmhartigheid is toch wel breder dan dat. Niet voor niets heb ik met u een gedeelte gelezen van het verhaal van Stefanus. Want ook hij toont zijn barmhartigheid. Als je kunt bidden voor mensen die in hun woede je zo met stenen bekogelen, dat het je dood wordt, dan ben je vol barmhartigheid. En dan vraag je je af hoe hij voor deze mensen heeft kunnen bidden. Het antwoord is door zijn barmhartigheid. Hij had het met deze mensen te doen. En als je daar goed over nadenkt, dan is dat ook terecht. Stefanus zegt: 'Ze weten niet wat ze doen'. En dat was natuurlijk ook zo. Deze mensen wisten feitelijk niet wat ze deden. Ze dachten God te dienen. Omdat ze nu eenmaal een bepaald idee hadden van de dienst aan de HERE. Een verkeerd idee. Maar het was een idee dat velen hadden. Ook veel leiders. Want ze konden maar niet inzien dat Jezus Christus de beloofde Messias was. Ze waren geslagen met blindheid. Een blindheid die een groot gevaar was voor hun leven. Want als ze niet zouden gaan inzien dan zouden ze geen burgers worden van het Koninkrijk van God. Dat zouden ze niet getroost worden. Dan zouden ze niet het land beërven. Is het niet verschrikkelijk voor zoveel mensen dat ze in de macht zijn van de duivel en zo hun ondergang tegemoet gaan? *[Barmhartigheid is ook geestelijk]*

Ik denk dat wij op dit punt als kerken in Nederland nog het nodige te leren hebben. Want als we dit doordenken dan geeft dat aan het evangelisatiewerk een heel andere kleur. Nu is dat vaak verbonden met het gevoel dat we een ander moeten overtuigen. Dat het gaat om twee verschillende visies op het leven en dat die van ons beter zou zijn

dan die van de ander. Heel begrijpelijk dat velen van ons het moeilijk vinden een dergelijk gesprek te beginnen. En de ander voelt dat natuurlijk en die neemt een houding aan van: 'Jij gaat mij er niet van overtuigen dat jij het beter ziet dan ik. Wie denk je wel dat je bent. Arrogante kwast.' Maar het wordt natuurlijk heel anders als we niet gedreven worden door de wens om te overtuigen, maar door het verlangen om de ander te helpen. En natuurlijk moet dat met respect voor de ander. Zoals je dat ook doet als je bijvoorbeeld iemand helpt met het schoonmaken van zijn keuken. Als je die ander steeds laat voelen dat hij een ontzettende viespeuk is, dan is dat geen helpen. Dan is dat alleen maar laten zien dat jij je huishouden beter voor elkaar hebt dan die ander. Maar als je echt het verlangen hebt dat die ander straks kan genieten van zijn schone keuken, dan ben je barmhartig. Zo is het ook met het doorgeven van de blijde boodschap van Jezus Christus. En daarbij moeten we bedenken dat we kunnen mensen alleen maar helpen voor zover ze zich laten helpen. We kunnen mensen alleen helpen als we in ons hart geen ander verlangen hebben dan om te helpen. Mag je daar dan geen voldoening uit halen? Jawel, maar niet als jouw voldoening op de eerste plaats komt. Want dan moet blijkbaar die ander jou toestaan om te helpen, zodat jij je goed kunt voelen. Dus als we de ander willen bereiken met het evangelie dan moeten we vanuit een bescheiden houding de ander willen helpen. Vanuit het besef dat je zelf leeft van Gods barmhartigheid. God die naar ons omkijkt en ons lijden ziet en ons toelaat in zijn hart. En dat je die vreugde ook aan de ander gunt. **[Besef van barmhartigheid]**

Ware barmhartigheid zoekt de vreugde voor de ander. Dat het jezelf wat kost in termen van tijd, geld, afwijzing, dat is van ondergeschikt belang. Dat accepteer je. Dat is nu eenmaal het kenmerk van barmhartigheid. Dat wij gered zijn, getroost, burgers van Gods Koninkrijk, het land zullen beërven, dat is ook alleen maar mogelijk omdat Jezus Christus daar zo'n hoge prijs voor heeft willen betalen. En vanuit die barmhartigheid die we zelf ontvangen hebben mogen we God eren door zelf barmhartig te zijn. Is het niet fantastisch dat er in deze dorre wereld de liefde van God aanwezig is. Een liefde die troost en bemoedigt. Een liefde die hoop geeft. Een liefde die zich wil verspreiden. Ook door u en mij. Gefeliciteerd als u barmhartig bent, want dan hebt u het begrepen. Begrepen dat u zelf ook leeft van barmhartigheid. De barmhartigheid zo weldadig is voor u en die u ook aan uw naaste met blijdschap gunt.

Amen